

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
arto.ranta@pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
22.11.2024

Vastaus valtuustoaloitteeseen ”Hyvinvointialueen ja kuntien asuntopoliittinen työryhmä ikääntyvien asumisen kehittämiseksi”

Aluevaltuuston kokouksessa 8.4.2024 yhdeksän (9) aluevaltuuston jäsentä jätti valtuustoaloitteen: *Hyvinvointialueen ja kuntien asuntopoliittinen työryhmä ikääntyvien asumisen kehittämiseksi.*

Valtuustoaloitteen allekirjoittivat seuraavat henkilöt: Riitta Kuismanen, Minna Sarvijärvi, Milka Hanhela, Mervi Veijola, Leena Saarela, Taru Tolvanen, Mikko Aaltonen, Anne Nyman ja Markku Virkamäki.

Valtuustoaloitteen sisältö

Esitetään, että hyvinvointialue perustaa hyvinvointialueen ja kuntien asuntopoliittinen työryhmän ikääntyvien asumisen ja ikäystävällisten asuinalueiden kehittämiseksi yhteistyössä yritysten, ikääntyvien itsensä ja kolmannen sektorin kanssa.

Perustelut valtuustoaloitteelle

Suomen väestö ikääntyy vauhdilla. Kaikkein vanhimpien osuus kasvaa suhteellisessa eniten: 85 v. täyttäneiden määrä kaksinkertaistuu vuoteen 2040 mennessä. Samanaikaisesti henkilöstöpula uhkaa myös kriisiytyä ja taloudelliset resurssit edellyttävät säästötoimenpiteitä.

Pirkanmaan hyvinvointialueella on suunnitteilla muuttaa osa ympärivuorokautisen palveluasumisen paikoista yhteisölliseksi asumiseksi. Ympärivuorokautisen palveluasumisen osuutta vähennetään, vaikka asiakasmäärä ja tarve kasvavat.

Samaan aikaan yhteisöllisen asumisen lainsäädäntö vaatii täsmentämistä ja muistisairauksien yleistymisen tarpeet tulisi huomioida ikääntyneiden asumisen ja ympäristön suunnittelussa.

Yhteisöllisyys tulisikin laajentaa koskemaan lähiympäristöä, jolloin puhutaan palvelu- ja yhteisökortteleista, esteettömistä ympäristöistä, seniorikeskuksista, muistikylistä tai ikäystävällistä kunnista.

Kunnilla on keskeinen rooli ikääntyneiden asumisen kehittämisessä myös niin sanotun kaavamonopolin myötä. Alueelliset erot ja tarpeet tulisi huomioida rakenteita suunniteltaessa sillä harvaan asutuilla seuduilla arjessa selviytyminen on haasteellisempaa kuin keskuksissa. Ikääntyvien asuntojen tulisi olla muunneltavissa tarpeiden muuttuessa ja yhteisiä tiloja suunnitellessa tulisi huomioida myös kolmannen sektorin tarpeet.

Asumisratkaisuja ikääntyneille tulee monipuolistaa. Helposti muunneltavat, välimuotoisen asumisen tilat edistävätkin sitä, että ikääntynyt voisi asua samassa asunnossa mahdollisimman pitkään toimintakyvyn muutoksista huolimatta.

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Taustaa

Palvelujen verkoston suunnitelma on konkreettinen toimenpideohjelma, miten ja missä palveluja tuotetaan pirkanmaalaisille asukkaille. Suunnittelussa huomioidaan asukkaiden palvelutarpeen kehittyminen, henkilöstön saatavuus, väestöennusteet, kulkuyhteydet, digitaalisuuden tuomat uudet mahdollisuudet ja liikkuvien palveluiden vaikutus palveluverkkoon. Suunnittelua tehdään kuntarajoista riippumatta. Palveluiden verkoston suunnitelman systemaattisena tavoitteena on vastata palvelutarpeeseen ja sen kasvuun, turvata palveluiden yhdenvertainen saatavuus, varmistaa henkilöstön riittävyys, mahdollistaa kustannusten kasvun hillintä ja luoda ymmärrys tarvittavista investoinneista.

Palveluverkon suunnittelussa kunnilla on kuitenkin edelleen merkittävä rooli maankäytön ja kaavoituksen järjestäjänä. Vahva yhteistyö on kuitenkin tärkeää mm. vuokraneuvotteluissa, muuttosuunnitelmissa, kuntien omistamien kiinteistöjen toimitilamuutoksissa, uudiskohteissa ja tonttitarpeissa.

Kuten valtuustoaloitteessa hyvin tuodaan esille Pirkanmaan haasteina ovat ikäihmisten määrän kasvu sekä väestörakenteen eroavaisuudet Pirkanmaan sisällä. Yli 75-vuotiaiden määrän ennustetaan kasvavan 36 % vuoteen 2030 mennessä ja 57 % vuoteen 2040 mennessä. Samanaikaisesti alle 15-vuotiaiden määrän ennustetaan vähenevän 18 % vuoteen 2040 mennessä. Pirkanmaan huoltosuhde heikkenee vuodesta 2028 eteenpäin. Ikäihmisten määrän kasvu lisää palvelutarvetta ja samalla palveluiden tuottamisen kustannukset nousevat vuosi

vuodelta. Yli 75- ja yli Pirkanmaan hyvinvointialuestrategia 2023-2025 85-vuotiaiden määrän kasvu keskittyy erityisesti Tampereen kaupunkialueelle, kun muualla maakunnassa kehityskulku on jo pidemmällä ja palvelurakennetta on jo osin sopeutettu.

IKI2035 – ohjelman toimeenpanosuunnitelmat

Aluehallitus päätti hyväksyä 25.3.2024 IKI2035-ohjelman toimeenpanoon liittyvät lähitoreja, kuntouttavaa päivätoimintaa sekä asumista ja laitoshoidon koskevat palveluverkkosuunnitelmat seuraavilla tarkennuksilla;

Toimeenpanosuunnitelma hyväksytään laitoshoidon purkamisen osalta. Suunnitelma korvaavista ympärivuorokautisen asumisen paikoista on oltava, ennen laitospaikkojen sulkemista. Suunnitelma on tuotava aluehallitukselle tiedoksi.

Yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen asumisen paikkojen määrä ja keskinäinen suhde lasketaan uudelleen huomioiden Tampereen kaupunkiseudun asukasmäärän kasvu ja THL:n uudet ennusteet muistisairaiden määrästä osana jatkuvaa seurantaa. Luvuissa huomioidaan erityisesti 80- ja 90- vuotta täyttäneiden määrä. Tehdään systemaattinen kiinteistösuunnitelma ja se raportoidaan säännöllisen raportoinnin yhteydessä.

IKI2035-kehittämissuunnitelman laaja kuulemiskierros oli syksyllä 2023. Iki2035 -ohjelman toimeenpanosuunnitelmissa esitys on ko. ohjelman toimeenpanoa ja esitystä on käsitelty vanhusneuvostossa 12.3.2024.

Johtopäätökset ja tehdyt toimenpiteet

Pirkanmaan hyvinvointialueella on asetettu 9.4.2024 (Marina Erhola päätös 22/2024) Palveluiden verkon, maankäytön ja kaavoituksen yhdyspintatyöryhmä. Työryhmä on Pirkanmaan hyvinvointialueen ja kuntien yhteinen työryhmä, jonka tehtävänä on Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluiden verkoston ja siinä myös kehitystyö sekä edistää kuntien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä erityisryhmien asumisen kysymyksissä. Työryhmään kutsutaan jokaisesta kunnasta 1–2 jäsentä ja työryhmä aloitti toimintansa elokuussa 2024.

Elokuun kokouksessa kuntien edustajilta kerättiin etukäteen tietoa kaavoitustilanteesta Pirhan järjestämisvastuulla oleviin palveluihin liittyen.

Yhteenvetona ennakkotehtävän vastausten perusteella kunnilla on kiinnostusta maankäytön kehittämiseen yhdessä Pirhan kanssa ja kunnat odottavat lisätietoa Pirhan suunnitelmista.

Kuntien ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhdyspintarakenteet vaativat kehittämistä ja kuntien ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteinen palveluverkon, maankäytön ja kaavoituksen työryhmän tarkoituksena on yhteistyössä kehittää ikääntyvien asumista ja ikäystävällisten asuinalueita kuntien alueilla. Pirhan hankkeiden kehitystyö ja valmistelu tehdään vahvassa yhteistyössä yritysmaailman toimijoiden kanssa erilaisissa asumisen projekteissa. Asukkaiden ja järjestöjen kanssa tehtävää kehitystyötä Pirha pyrkii kehittämään tulevien vuosien aikana niin, että palvelumuotojen kehitykseen osallistamme myös palvelujen käyttäjiä laajemmin asumisen kehityshankkeiden eri vaiheissa.

Tässä vaiheessa arvioidaan, kunnat, järjestöt ja asukkaat on huomioitu eri yhteistyöryhmissä ja uuden hyvinvointialueen ja kuntien asuntopoliittinen työryhmän perustaminen ikääntyvien asumisen ja ikäystävällisten asuinalueiden kehittämiseksi yhteistyössä yritysten, ikääntyvien itsensä ja kolmannen sektorin kanssa olisi osin päällekkäistä toimintaa nykyisten rakenteiden rinnalle.

Arto Ranta, strategiajohtaja

Mari Vuorinen, suunnittelupäällikkö strategia toimialue